

Yläkoulun
LAPSET PUHEEKSI
– LOKIKIRJA

17.8.2019

Sisällysluettelo

Johdanto

Lapset puheeksi –keskustelu

Lapset Puheeksi –työskentelyn tarkoitus, kulku ja tärkeimmät käsitteet

Keskustelu nuoren arjesta

Toimintasuunnitelma

Lapset puheeksi –neuvonpito

Liite 1 Lapset puheeksi -työskentely ja keskusteluun valmistautuminen

Liite 2 Nuoren suotuisaa kehitystä tukevia asioita kotona ja koulussa

Kiitokset. Suuret kiitokset kaikille niille kouluille, opettajille ja perheille sekä yhteistyökumppaneille, jotka antoivat palautetta tämän lokikirjan aikaisemmista versioista ja auttoivat lokikirjan muokkaamisessa. Palautetta voi edelleen lähettää MIELI Suomen Mielenterveys ry:lle Bitta Söderblomille ja Tytti Solantauskelle, etunimi.sukunimi@mieli.fi

Lapset puheeksi –keskustelu © Tytti Solantaus

Lapset puheeksi –neuvonpito © Mika Niemelä ja Tytti Solantaus

Johdanto

LAPSET PUHEEKSI (LP) -työskentelyn avulla pyritään rakentamaan kotiin ja kouluun yhteistä ymmärrystä nuoresta ja siihen perustuvaa toimintaa. Konkreettisenä päämääränä on nuoren hyvinvointia, opiskelua ja suotuisaa kehitystä tukeva arkipäivä sekä kotona että koulussa. Tämä tavoite vastaa oppilas- ja opiskeluhuoltolain tarkoitusta (luku 1, §2). Nuorella ei tarvitse olla ongelmia menetelmän toteuttamista ajatellen. **Jokainen nuori on keskustelun arvoinen.** LP-työskentely rakentaa kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Opetuksen järjestäjä päättää menetelmän käytöstä.

LP-työskentely koulussa koostuu Lapset puheeksi -keskustelusta yhden tapaamisen puitteissa ja tarvittaessa Lapset puheeksi –neuvonpidosta. Neuvonpidon osalta noudatetaan oppilas- ja opiskelijahuoltolakia koskien yksittäisen oppilaan tueksi koottavaa ns. monialaista asiantuntijaryhmää (luku 2, §14). Ryhmään nimetään osallistujia vain oppilaan, tai, ellei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella.

Toteuttamisen vaihtoehdot

Lapset puheeksi – työskentelyn toteuttamiseen koulun piirissä on useita vaihtoehtoja, joista voidaan räätälöidä omalle toiminnalle sopivin. Kaikissa vaihtoehdoissa huoltajille annetaan lokikirja ja menetelmän nettiosoite (www.mieli.fi) tutustumista varten.

- 1. Ensimmäisessä vaihtoehdossa LP-keskustelu** käydään kaikkien nuorten ja huoltajien kanssa. Näin tuetaan kaikkien oppilaiden oppimista ja suotuisaa kehitystä. Tällöin LP-keskustelu toimii menetelmänä tavanomaisessa kodin ja koulun yhteistyössä, esimerkiksi vanhempainvartissa tai muissa vastaavissa tilanteissa. Osa kouluista käyttää LP-keskustelua tietyillä luokka-asteilla ja tämän lisäksi tarvittaessa sekä tutustumisvälineenä aina, kun koulussa aloittaa uusi oppilas.
- 2. Toisessa vaihtoehdossa** LP -työskentely toteutetaan, kun kodin tai koulun piirissä on tilanteita tai muutoksia, jotka tuovat paineita vanhemmille, opettajalle ja oppilaan arkeen. Tässä vaihtoehdossa on kysymyksessä ennaltaehkäisy.
- 3. Kolmannessa vaihtoehdossa** LP-keskustelu käydään, kun on jo ongelmia. Pyrkimyksenä on oppilaan kehityksen saattaminen takaisin omalle polulle ja mahdollisen hoidon ja kuntoutumisen tukeminen.

Kirjaaminen

LP-keskustelu

Kirjaamisessa noudatetaan koulun tavanomaisia käytäntöjä (vrt. esimerkiksi vanhempainvartti). Monissa kouluissa tehdään Wilmaan tai vastaavaan järjestelmään merkintä käydystä keskustelusta, siihen osallistuneista henkilöistä sekä niistä toimista, joilla opettaja tukee oppilaan arkea koulupäivän aikana. Keskustelun toteutumisesta voidaan tehdä merkintä ilman tunnistetietoja oppilas- ja asiakastietojärjestelmään työmenetelmän tilastointia ja seuranta varten.

LP-neuvonpito

Neuvonpidossa tehty suunnitelma kirjataan oppilashuoltokertomukseen sitä koskevien säädösten mukaisesti.

Lapset puheeksi -työskentely ei johda erillisen rekisteröitävän tiedon keräämiseen. Lokikirjoja ei säilytetä eikä arkistoida koulussa. Huoltaja vievät oman lokikirjansa muistiinpanoineen kotiin.

Materiaalit huoltajille ennen LP-keskustelua

Huoltajille annetaan lokikirja ja menetelmän nettiosoite (**www.mieli.fi**). On suositeltavaa, että vanhemmat tutustuvat siihen etukäteen yhdessä nuoren kanssa ja miettivät vahvuuksia ja haavoittuvuuksia yhdessä. Lokikirjaan tutustuminen valmistaa perhettä tapaamiseen. Mahdollisuus tutustua materiaaliin jo ennen tulevaa tapaamista auttaa huoltajia päättämään osallistumisesta keskusteluun.

LAPSET PUHEEKSI - KESKUSTELU

Tervetuloivotus ja keskusteluun asettuminen, käydään läpi alla olevia asioita

Tarkoitus

Lapset puheeksi –menetelmän pyrkimyksenä on tukea nuoren hyvinvointia, oppimista ja suotuisaa kehitystä kodin ja koulun yhteistyönä sekä tuoda oma panoksensa nuoren sosiaalisten ja tunne-elämän ongelmien ehkäisyyn ja mahdollisista ongelmista kuntoutumiseen.

Lapset puheeksi –keskusteluun osallistuminen edellyttää vanhempien¹ halukkuutta.

Lokikirja on keskustelun runko. Sitä käytetään keskustelun tukena. Lokikirja ei ole tiedonkeruu- eikä arviointilomake.

Käsitteet

Keskustelussa käydään läpi nuoren arkea, tunnistetaan nuoreen ja hänen arkeensa liittyviä vahvuuksia ja haavoittuvuuksia kotona, koulussa ja vapaa-ajan ympäristöissä.

- Vahvuus tarkoittaa asiaa, joka sujuu tavanomaisesti. Vahvuuksiin panostamalla tuetaan arjen toimivuutta. Vahvuuksia eivät siis ole pelkästään erityiset kyvyt tai onnistumiset.
- Haavoittuvuus on asia, joka on jo ongelma, sekä asia, josta voi syntyä ongelma, jos mitään ei tehdä. Näissä tilanteissa toimiminen on ongelmien ennaltaehkäisyä.

Vahvuudet ja haavoittuvuudet syntyvät nuoren ja ympäristön vuorovaikutuksessa, joten aikuisilla on mahdollisuus vaikuttaa niihin. Tämä tapahtuu toimintasuunnitelman avulla.

Eri keskusteluteemojen ja erityisesti vahvuuksien ja haavoittuvuuksien hahmottamiseksi on lokiin kirjattu esimerkkejä niihin liittyen. Ne ovat kuitenkin vain esimerkkejä. Vahvuudet ja haavoittuvuudet sekä niiden henkilökohtainen merkitys syntyvät nuoren kokonaistilanteesta.

Joskus keskustelun kuluessa tulee eteen tilanteita, jotka selvästi vaativat toimenpiteitä. Tällöin sovitaan, että etsitään ratkaisuja toimintasuunnitelmavaiheessa ja jatketaan keskustelua eteenpäin. Tarkoitus on saada kuva nuoren tilanteesta kokonaisuudessaan ennen kuin mietitään, mitä tehdään.

Keskustelun osapuolten arviot vahvuuksista ja haavoittuvuuksista on mainittu lokikirjassa aina samassa järjestyksessä, mutta se ei merkitse keskustelun järjestystä. Se, kuka keskustelun kustakin teemasta aloittaa vaihtelee tilanteen mukaan. Nuorta ei tule painostaa puhumaan, jos hän ei sitä halua.

Toimintasuunnitelma

Keskustelussa tunnistettuihin vahvuuksiin ja haavoittuvuuksiin palataan, kun sovitaan nuoren tukemisesta. Pohditaan, miten vahvistaa ja vaalia nuoren elämän tärkeitä vahvuuksia. Samoin pohditaan keskeisiä haavoittuvuuksia ja etsitään niihin ratkaisuja.

¹ Vanhempi-sana tarkoittaa tässä nuoren huoltajia riippumatta sukulaisuudesta.

LP -neuvonpito

Jos toimintasuunnitelman toteuttamiseen tarvitaan lisää tekijöitä, kutsutaan heidät neuvonpitoon.

Erialaisten näkemysten mahdollisuus, rikkaus ja oikeutus

Nuoren, vanhempien ja työntekijöiden näkemykset ja kokemukset eroavat usein paljonkin toisistaan. Kysymys ei ole oikeasta tai väärästä, vaan siitä, että jokaisella on oma näkökulmansa. Koti ja koulu ovat erilaisia kehitysympäristöjä, joten nuoretkin toimivat niissä eri lailla. Toinen toisensa näkemysten arvostus on pohja yhteistyölle.

Suotuisan kehityksen tukevia asioita

Keskustelun kuluessa ja varsinkin toimintaa suunniteltaessa käytetään tukena liitteessä 2 kuvattuja nuoren suotuisaa kehitystä tukevia asioita.

Salassapitovelvollisuus

Opettajat ja muut ammattihenkilöt ovat salassapitovelvollisia oppilaan ja perheen yksityisasiasta. Perheenjäsenet voivat keskustella nuoren arjesta luottamuksellisesti opettajan kanssa sekä LP-keskustelussa että LP-neuvonpidossa.

Perheen muistiinpanot

KESKUSTELU NUOREN ARJESTA

1. Keskustelua nuoresta, kodista ja koulusta

- Haluaisitteko kertoa jotain perheestänne? Vanhemmat ja nuori
- Haluaisitteko kertoa jotain koulusta ja luokasta? Minkälainen tämä luokka- ja kouluympäristö on juuri tätä nuorta ajatellen? Opettaja ja nuori
- Nuorelle: Mitä haluaisit kertoa itsestäsi? (Nuori voi tarvita tähän jonkin jatkokysymyksen, tilanteen mukaan esimerkiksi... Oletko enemmän hiljainen vai kova menijä?)
Minkälaisista asioista pidät, mitä teet mielelläsi? Onko jotain mistä erityisesti nautit?
Jos perheessä on useampia lapsia – Mitä teet sisarusten kanssa?
- Entä mitä vanhemmat haluavat vielä kertoa? Entä opettaja?

2. Mitä nuorelle kuuluu? Nuoren tunteet ja mieliala kotona, koulussa ja kavereiden kanssa.

Ja vielä, mikä mahtaa vaikuttaa nuoren mielialaan, hyvään ja pahaan mieleen?

Vahvuus: mieliala on pääsääntöisesti myönteinen ja tunneilmaisu on rikasta, nuori tuo tunteitaan avoimesti esille

Haavoittuvuus: vallalla alakulo, aloitekyvyttömyys, pelokkuus, ärtyvyys, tunneilmaisu on kapeaa tai nuori ei ilmaise tunteitaan, tunteet vaihtelevat ennakoimattomasti

Nuori	Vahvuus	Haavoittuvuus
Vanhemmat	Vahvuus	Haavoittuvuus
Opettaja	Vahvuus	Haavoittuvuus

3. Nuoren toiminta ja käyttäytyminen kotona, koulussa, vapaa-aikana

Ja vielä, mikä mahtaa vaikuttaa hänen toimintaansa ja käyttäytymiseensä?

Vahvuus: suurimmaksi osaksi myönteistä kanssakäymistä sekä aikuisten että nuorten kanssa, innostus uusiin asioihin. Nuori nauttii yhteisistä toimista, osaa pitää rakentavasti omia puoliaan ja tehdä sovinto konfliktin jälkeen jne.

Haavoittuvuus: vetäytyminen, itkuherkkyys, konfliktiherkkyys, kiusaaminen ja kiusatuksi tuleminen, toistuvat raivarit, alkavaa väkivallan ihannointia, päihteiden kokeilua jne.

Nuori	Vahvuus	Haavoittuvuus
Vanhemmat	Vahvuus	Haavoittuvuus
Opettaja	Vahvuus	Haavoittuvuus

4. Arkisten toimien ilmapiiri ja sujuminen kotona Nuori ja vanhemmat

Vuorokausirytmä	Vahvuus	Haavoittuvuus
Riittävä lepo, nukkuminen	Vahvuus	Haavoittuvuus
Syöminen	Vahvuus	Haavoittuvuus
Ulkoilu ja liikunta	Vahvuus	Haavoittuvuus
Kouluun lähtö ja kotiintulo	Vahvuus	Haavoittuvuus
TV, tietokone, pelit ja some, kännykkä	Vahvuus	Haavoittuvuus
Kotiläksyt	Vahvuus	Haavoittuvuus

5. Koulupäivän rutiinien ilmapiiri ja sujuminen Nuori ja opettaja

Kouluuntulo ja kotiinlähtö	Vahvuus	Haavoittuvuus
Oppitunnit	Vahvuus	Haavoittuvuus
Ruokailu	Vahvuus	Haavoittuvuus
Välitunnit, siirtymätilanteet	Vahvuus	Haavoittuvuus
Kännykkä, pelit ja some	Vahvuus	Haavoittuvuus
Ryhmässä toimiminen	Vahvuus	Haavoittuvuus
Poissaolot ja myöhästymiset	Vahvuus	Haavoittuvuus

6. Oppimisen sujuminen

Nuori	Vahvuus	Haavoittuvuus
Vanhemmat	Vahvuus	Haavoittuvuus
Opettaja	Vahvuus	Haavoittuvuus

7. Koulussa viihtyminen. Mistä sinä pidät, mistä et? Mitä muut lisääisivät?

Vahvuus: on asioita, joista nuori pitää.

Haavoittuvuus: ei oikein mitään mistä pitää, ikävät asiat vallitsevat

Nuori	Vahvuus	Haavoittuvuus
Vanhemmat	Vahvuus	Haavoittuvuus
Opettaja	Vahvuus	Haavoittuvuus

8. Toiminta vapaa-aikana

Vahvuus: Nuorella on kiinnostuksen kohteita ja rakentavaa toimintaa sekä itsekseen että muiden kanssa

Haavoittuvuus: Nuori on ulkopuolinen, ei kiinnostuksen kohteita, on kiinnostusta muttei mahdollisuutta osallistua, on toimintaa mutta ei rakentavaa

Nuori	Vahvuus	Haavoittuvuus
Vanhemmat	Vahvuus	Haavoittuvuus
Opettaja	Vahvuus	Haavoittuvuus

9. Ristiriitatilanteet kotona, koulussa ja ystäväpiirissä.

Mistä ne syntyvät ja miten aikuiset/sisarukset/ystävät toimivat, miten nuori?

Keskustellaan myös siitä, onko joku konfliktin osapuoli malttinsa menetettyään käynyt käsiksi tai sanonut pahasti. Jos näin on käynyt, palataan asiaan toimintasuunnitelmavaiheessa mietittäessä ratkaisuja.

Vahvuus: konfliktitilanteita on, mutta niitä osataan sovittaa.

Haavoittuvuus: konfliktit toistuvat ja leimaavat kanssakäymistä, sovittelu on vaikeaa tai ei onnistu, konflikteihin liittyy fyysistä tai henkistä väkivaltaa (käsiksi käyminen, loukkaava puhe, haukkuminen jne.) jonkun osapuolen taholta (voi olla myös aikuinen)

Nuori	Vahvuus	Haavoittuvuus
Vanhemmat	Vahvuus	Haavoittuvuus
Opettaja	Vahvuus	Haavoittuvuus

10. Huolet. Onko nuoresta ollut huolta? Oletko itse ollut jostain huolissasi? Tarvitaanko apua?
Huolestuttavaa käyttäytymistä, erikoisia puheita, tunteita, pelkoja, eristäytymistä, muuta?

Nuori	Vahvuus	Haavoittuvuus
Vanhemmat	Vahvuus	Haavoittuvuus
Opettaja	Vahvuus	Haavoittuvuus

11. Toinen kehitysympäristö voi tukea ja kantaa nuorta, kun toisessa on paineita tai ongelmia, jos näin tiedetään toimia.

Nuoren kokonaistilanteen ymmärtäminen auttaa sekä huoltajia että opettajia toimimaan nuoren kanssa parhaalla mahdollisella tavalla. Mahdolliset ratkaisut mietitään toimintasuunnitelmassa.

- a. **Onko koulussa jotain sellaista, jolla voisi olla merkitystä nuoren voinnille ja huoltajan ja opettajan toiminnalle nuoren kanssa?** Näitä voivat olla esim. kiusaaminen, opetusryhmän levottomuus, vaihtuvat sijaiset, uupunut ilmapiiri jne.

Opettaja, nuori, vanhemmat

- b. **Entä onko nuoren muussa elämäntilanteessa jotain sellaista, jota halutaan tässä tuoda esille ja jolla voisi olla merkitystä huoltajan ja opettajan toiminnalle nuoren kanssa?** Näitä voivat olla esim. kiusaaminen vapaa-aikana/netissä, vanhemman vakava stressi, kodin uupunut ilmapiiri jne.

Vanhemmat, nuori, opettaja

**12. Onko nuorella koulussa opettaja tai joku muu aikuinen, jonka puoleen hän voi halutessaan kääntyä?
Mitä itse sanot?**

Nuori	Vahvuus	Haavoittuvuus
Vanhemmat	Vahvuus	Haavoittuvuus
Opettaja	Vahvuus	Haavoittuvuus

13. Onko nuorella hänelle merkityksellistä sosiaalista tukiverkostoa? Mitä itse sanot? (esim. ystävät, harrastuskaverit, sukulainen, ystäväperhe, oma luokka, koulun aikuiset, tms.)

Nuori	Vahvuus	Haavoittuvuus
Vanhemmat	Vahvuus	Haavoittuvuus
Opettaja	Vahvuus	Haavoittuvuus

14. Kasvatuspäämäärät

Kodin ja koulun kasvatuspäämäärät voivat olla erilaiset, esim. koulussa korostuvat oppimiseen liittyvät taidot sekä sosiaalisuus, joustavuus ja ryhmässä toimimisen taidot. Kotien erilaiset kulttuuritaustat tuovat oman värinsä tähän tärkeään keskusteluun.

Vahvuus: päämäärät ovat samanlaiset tai toisiaan täydentävät

Haavoittuvuus: päämäärät ovat ristiriitaiset

Perheen muistiinpanot

15. Toimintasuunnitelma koskien vahvuuksia ja haavoittuvuuksia.

Nuori, vanhemmat ja opettaja valitsevat tärkeimmät vahvuudet ja haavoittuvuudet toiminnan kohteiksi. He **suunnittelevat konkreettista toimintaa** kunkin mahdollisuuksien ja voimavarojen sekä työntekijän osalta hänen toimenkuvansa mukaisesti. He voivat käyttää apuna liitteessä 2 kuvattuja nuoren suotuisaa kehitystä tukevia asioita. Samalla he miettivät, tarvitsevatko he johonkin asiaan lisävoimia ja järjestetäänkö neuvonpito.

TOIMINTASUUNNITELMA

Sovitaan seuraavat toimet vahvuuksissa (vahvuus ja toiminta)

Kotona: _____

Koulussa: _____

Lisävoimia? Mihin ja keneltä? _____

Sovitaan seuraavat toimet haavoittuvuuksissa (haavoittuvuus ja toiminta)

Kotona: _____

Koulussa: _____

Lisävoimia? Mihin ja keneltä? _____

Jos LP –neuvonpito katsotaan tarpeelliseksi, on siitä keskusteltava myös nuoren kanssa. Jos nuori ei ole paikalla, kehoitetaan vanhempia selvittämään nuorelle kotona, mistä on kysymys sekä keskustelemaan ketä neuvonpitoon olisi tarkoitus kutsua. Nuori voi myös itse ehdottaa osallistujia. Neuvonpitoon tarvitaan myös nuoren suostumus (Oppilas- ja opiskeluhoitola luku 2, §14). Vanhempien suostumus riittää, mikäli nuorella ei ole edellytyksiä asian arvioimiseen.

Jos neuvonpitoa ei tarvita, edetään kohtaan 17.

16. Lapset puheeksi -neuvonpidon valmistelu

1. Selitetään neuvonpidon kulku
2. Sovitaan keskustelun teemat, valitaan kyseiset vahvuudet ja haavoittuvuudet. Sovitaan myös mistä perhe ei halua puhuttavan.
3. Sovitaan kutsuttavat, tapaamisen aika ja kuka kutsuu kenet
 - a. Valitut vahvuudet ja haavoittuvuudet, muita teemoja?

- b. Kutsuttavat henkilöt ja kutsujat

17. Miltä tämä keskustelu on tuntunut? Tapaamisen lopetus.

Yhteistyössä on aina sekä hyvin sujuvia, että hankalampia puolia. Joistakin kysymyksistä on helppoa keskustella, toisista vaikeampaa. Minkälaista teidän oli keskustella kotiin, nuoreen /sinuun itseesi ja kouluun liittyvistä asioista, ehkä myös haasteista ja ongelmista? Onko teillä toiveita tulevaisuudelle? Hyvä yhteistyö on vahva nuoren hyvinvointia ja kehitystä tukeva tekijä.

Muistutetaan vielä mieliin, että LP-keskustelu voidaan käydä uudestaan ja erityisesti jos perheessä tai koulussa tapahtuu muutoksia, jotka tavalla tai toisella saattavat vaarantaa nuoren hyvinvointia. LP- keskustelua voi pyytää sekä opettaja että vanhempi ja tietysti myös nuori itse.

Kiitokset osallistujille!

Perheen muistiinpanot

LAPSET PUHEEKSI –NEUVONPITO

1. Vanhemmat ja/tai työntekijä toivottavat osallistujat tervetulleiksi. Esittelykierrros.
2. Puheenjohtaja kertoo tapaamisen kulun ja **miten se on valmistelu**. Samalla sovitaan, kuka kirjoittaa muistion sovituista toimista (malli alla).
3. **Sovitun mukaisesti** perheenjäsenet ja/tai työntekijä kertovat **tapaamisen syistä ja toiminnan kohteista**.
4. Keskustelu osallistujien kesken. **Nuori on otettava mukaan täysivaltaisena osallistujana**.
 - a. Tarkentavia kysymyksiä ja näkökulmia
 - b. Ideoita, miten aiheiden suhteen edetään
 - c. Konkretisoidaan ideat käytännön toimiksi, joista sovitaan.
5. Kirjoitetaan **muistio sovituista toimista** (malli alla) fläpille tai heijastetaan seinälle. Tapaamisen lopuksi muistio annetaan kaikille osallistujille. Työntekijät ovat listassa yleensä ensimmäisinä ja perheen sosiaalisen verkoston jäsenet ja perheenjäsenet heidän jälkeensä. Näin perhe voi sovittaa omat toimensa muiden tuomaan kokonaisuuteen. Tästä voidaan poiketa tilanteen mukaan.
6. Sovitaan seurantatapaamisesta. **Suosittellaan ainakin yhden seurannan järjestämistä**, jotta voidaan yhdessä todeta, mitä on saatu aikaan ja tarvitaanko jatkoa. Seurantatapaaminen noudattaa neuvonpidon rakennetta. Siinä käydään ensin lyhyesti läpi nuoren tilanne ja toteutuivatko suunnitellut asiat. Mitä suunnitelman toteuttaminen opetti jatkoa ajatellen? Jos sitä tarvitaan, kirjataan uuteen muistioon mitä seuraavaksi halutaan tehdä. Tapaamisten välinen aika ja määrä riippuvat kokonaistilanteesta.
7. Sovitaan seuraavan neuvonpidon ajankohta ja osallistujat.
8. Puheenjohtaja tekee yhteenvedon, antaa kaikille muistion, kiittää osallistujia ja päättää tapaamisen.
9. Muistion lisäksi tehdään kirjaukset oppilas –ja opiskelijahuoltolain mukaan (luku 3, § 20).

Muistio

Lapset puheeksi -neuvonpito: _____ (pvm)

Aiheet (esim. 1-3)	Aihe 1: Aihe 2: Aihe 3:	
Osallistujat / Kuka	Mikä konkreettinen teko / Milloin, esim. päivämäärä, kellonaika	Seuranta, milloin

Yläkoulun LAPSET PUHEEKSI – LOKIKIRJA

Lapset puheeksi -työskentely ja keskusteluun valmistautuminen

Koti, koulu ja vapaa-ajan ympäristöt ovat nuoren kehitysympäristöjä.

Kehitysympäristöillä on oma itsenäinen merkityksensä nuoren kehitykselle ja vahva yhteisvaikutus. Sekä asioiden sujuminen että ongelmat yhdessä kehitysympäristössä vaikuttavat nuoren olemukseen, mielialaan ja toimintaan toisessa, samoin kuin oppimiseen. Nuoren kokonaistilanteen ymmärtäminen auttaa aikuisia toimimaan nuoren kanssa parhaalla mahdollisella tavalla. Tiedetään myös, että **toinen kehitysympäristö voi kantaa nuorta, kun toisessa on ongelmia, jos näin tiedetään toimia**. Opettajan ymmärtävä ja kannustava suhde nuoreen tukee nuoren koulumenestystä, kun kodissa on vaikeaa.

LP -työskentelyn avulla pyritään rakentamaan **kotiin ja kouluun yhteistä ymmärrystä nuoresta ja siihen perustuvaa toimintaa**. Konkreettisenä päämääränä on nuoren hyvinvointia, opiskelua ja suotuisaa kehitystä tukeva arkipäivä sekä kotona että koulussa.

Panostaminen nuoren arkipäivään perustuu arkipäiväisen vuorovaikutuksen, toimintojen ja rutiinien merkitykseen nuoren suotuisalle kehitykselle ja vaikeissa elämäntilanteissa myös nuoren pärjäämiselle. Kouluympäristössä päämääränä on nuoren koulupäivän sujuminen parhaalla mahdollisella tavalla ajatellen oppimista ja kouluhyvinvointia. Nuorella ei tarvitse olla ongelmia menetelmän toteuttamista ajatellen. **Jokainen nuori on keskustelun arvoinen**.

LP-keskustelu tarjoaa **rungon tasavertaiselle keskustelulle** kahden kasvattajatahon kesken, sekä koululle mahdollisuuden systemaattiseen, saman sisältöiseen työskentelyyn kaikkien vanhempien kanssa. Molemmilla kasvattajatahoilla on oma vastuunsa nuoresta ja nuoren arkipäivästä sekä oma tehtävänsä sekä asiantuntemuksensa, jonka **jakamisesta kumpikin hyötyy**. Jokainen keskustelun teema käsitellään sekä kodin että koulun näkökulmasta. **Lapset puheeksi -menetelmä on kodin ja koulun yhteinen työväline**. Osallistuminen keskusteluun edellyttää vanhempien halukkuutta.

Osallistujat

Keskusteluun osallistuvat nuori, vanhempi tai vanhemmat ja opettaja sekä mahdollinen tukihenkilö. Muiden henkilöiden läsnäolosta sovitaan aina nuoren ja vanhempien kanssa. On myös mahdollista, että LP -keskustelua luotsaa esim. terveydenhoitaja yhteisessä keskustelussa perheenjäsenten ja opettajan kanssa.

Nuori osallistuu LP -keskusteluun, kunhan seuraavista asioista huolehditaan. **Tärkeintä on varmistaa**, että keskustelusta tulee **nuorta rakentava ja häntä tukeva**. On pidettävä huolta, että keskustelussa korostuu ymmärrys nuoren tilanteesta ja rakentava toiminta tulevaisuutta ajatellen. **Toiseksi**, nuoren on oltava halukas tulemaan, häntä ei tule pakottaa. **Kolmanneksi**, nuori on otettava mukaan täysivaltaiseksi keskustelijaksi, ei sivusta seuraajaksi. Tätä varten nuori on kirjattu lokikirjaan keskustelijaksi jokaisen teeman kohdalle. **Neljänneksi**, nuoren kehityksikä on otettava huomioon. On käytettävä hänelle tuttua ja ymmärrettävää kieltä.

LP -keskustelu toteutetaan **aikuisten välisenä keskusteluna**, kun on tärkeätä voida rauhassa keskittyä nuoreen ja yhteistyön rakentamiseen. Tällöin suositellaan, että nuoren kanssa keskustellaan lokikirjan teemoista ennen

LP -keskustelua, jolloin aikuiset voivat tuoda **nuoren näkemykset tapaamiseen**. Samoin toivotaan, että LP:ssä suunnitelluista toimista keskustellaan nuoren kanssa ja hänen mielipiteensä ja ideansa otetaan huomioon.

LP –neuvonpidossa puolestaan keskustellaan nuorta tukevista toimista **ja nuoren omat näkökulmat ja ideat ovat tärkeitä**. Nuori kutsutaan mukaan, kuitenkin huomioiden edellä mainitut näkökulmat ja noudattaen oppilas- ja opiskelijahuoltolain säädöksiä.

Lapset puheeksi -lokikirja ja sen käyttö

Lokikirja on keskustelun runko. Sitä käytetään keskustelun tukena, jotta menetelmä säilyttäisi tärkeät sisällöt. On hedelmällistä tutustua lokikirjaan ja käydä sitä läpi myös nuoren kanssa ennen LP-keskustelua. On huomattava, että **lokikirja ei ole tiedonkeruu- eikä arviointilomake, joka täytetään etukäteen**.

Vanhempien tulisi ottaa **lokikirja mukaan keskusteluun**. Lokikirjassa on tilaa vanhempien merkinnöille, jotta vanhemmat voivat jatkaa keskustelua asioista kotona nuortenkin kanssa. Koulussa ei arkistoida lokikirjoja.

Antoisaa keskustelua!

Yläkoulun LAPSET PUHEEKSI- LOKIKIRJA

NUOREN SUOTUISAA KEHITYSTÄ TUKEVIA ASIOITA KOTONA JA KOULUSSA

1. **Lämpimät ja toimivat suhteet vanhempiin ja sisaruksiin** sekä laajempaan perhe- ja ystäväpiiriin.
2. Nuorella on luonteensa mukaisesti **harrastuksia ja ystäviä**, sekä rakentavaa toimintaa heidän kanssaan.
3. **Kotona pidetään nuoren koulunkäyntiä tärkeänä**, ollaan kiinnostuneita koulupäivän tapahtumista, keskustellaan opittavista asioista ja läksyistä, kannustetaan vaikeuksissa ja iloitaan yhdessä onnistumisista.
4. **Hyvä ja toimiva suhde opettajaan /opettajiin**. Nuorella on kokemus, että opettajat arvostavat ja ymmärtävät häntä ja ovat kiinnostuneita hänestä. Nuorella on mahdollisuus kysyä ja saada apua tarvittaessa. Häntä kannustetaan vaikeuksissa ja hänen onnistumisensa huomataan.
5. **Mahdollisimman toimiva arkipäivä kotona ja koulussa** mukaan lukien päivän erilaiset toiminnot ja kanssakäymiset, kuten esimerkiksi kouluun lähtö ja sieltä paluu, osallistuminen oppitunteihin, välitunnit, ruokailu kotona ja koulussa, läksyt, ulkoilu, harrastukset, päivärytmi, lepo. Nuorella on omat tehtävänsä, jotka hän pystyy suorittamaan. Nuori tietää ja ymmärtää kodin ja koulun säännöt.
6. **Nuoren kiinnittyminen kouluun** ja kokemus kuulumisesta omaan ryhmään. Nuori on ryhmässä kaivattu ja odotettu, hän on tärkeä luokkansa / ryhmänsä jäsen.
7. **Arkipäivässä on iloa ja onnistumisia** tuottavia asioita. Ne voivat olla hyvinkin pieniä mukavia tilanteita. Koululla ja vapaa-ajan toiminnalla on erityinen merkitys ilon ja onnistumisen tuottajina, jos koti on huolten täyttämä. Näin on myös toisinpäin.
8. **Nuoren tunteita, mielialaa ja käyttäytymistä ymmärretään** ja kodin ja koulun yhteistyön avulla häntä tuetaan vaikeina aikoina.
9. **Osana arkipäivän kulkua nuori saa kokemuksen**, että hänestä pidetään, hän on arvokas ja ainutlaatuinen. Tämä ilmenee aikuisen nuoreen kohdistuvassa katseessa, ilmeissä, eleissä ja äänensävyssä sekä tavassa pysähtyä kuuntelemaan ja keskustelemaan, kun nuorella on asiaa. Se ilmenee myös aikuisen tavassa puhua nuoresta, kun nuori ei ole paikalla. Tämä koskee sekä kotia että koulua.
10. **Nuorta ei leimata ongelmanuoreksi**, vaikka hänellä olisi ongelmia. Ymmärretään, **(1)** nuoren mahdolliset vaikeudet eivät määritä häntä eivätkä hänen tulevaisuuttaan, **(2)** kielteiset leimat ohjaavat suhtautumista nuoreen ja vaikuttavat nuoren oppimiseen ja kehityksen suuntaan ja **(3)** nuorten ongelmat ovat sidoksissa vuorovaikutukseen, johon aikuiset voivat vaikuttaa.
11. **Nuoren vanhemmista ja perhetaustasta** puhutaan koulussa lämmöllä ja kunnioittaen, **samoin kuin opettajista nuoren kotona**. Nuorella on kokemus, että koulussa ymmärretään ja kunnioitetaan hänen ja hänen perheensä mahdollista erilaisuutta. Nuorella on turvallinen ja luottavainen olo kotona ja koulussa.
12. **Hyvä yhteistyö vanhempien ja opettajien välillä**. Kaikille nuorille on tärkeää, että heidän elämänsä aikuiset tekevät yhteistyötä ja arvostavat toisiaan. Erityisen tärkeää se on nuorille, joiden elämässä on vaikeuksia.